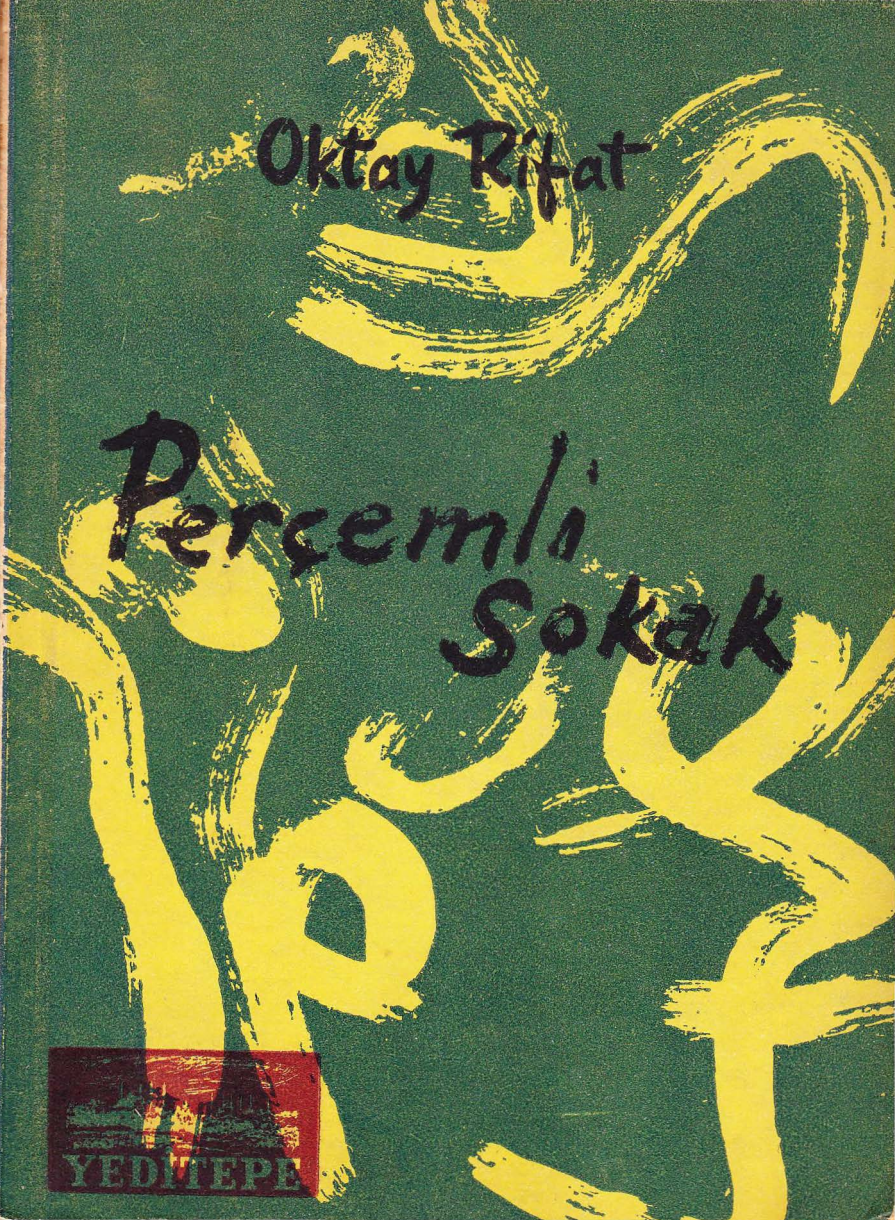
Oktay Rifat

Perçemli Sokak

YEDİTEPE

Kapak kompozisyonu: Oktay Rifat
Kapak baskısı: Ekspres Matbaası

OKTAY RİFAT

PERÇEMLİ SOKAK

(Resimler : Rasih Güran)

YEDİTEPE
YAYINLARI

YEDİTEPE YAYINLARI: 67

Ankara caddesi No. 54, Kat I

(Posta Kutusu 77, İstanbul)

Bu kitap 1956 yılı kasım ayında İstanbul'da
Baha Matbaası'nda dizilmiş ve basılmıştır.

AHMET'E

Senin de bulutların olur
Kuzular gibi dizinin dibinde
Senin de şehirlerin olur
Kitap kitap göğün altında
Ekinin ekmekten başka düşündüğün
Davarın gütmekten başka sevdiğin
Ellerin karanfil sapına yatkın
Güvercin kanadı gibi dişlerin ağzında
Suyun bardakta
Çocukların okulda
Kitabın kalemin dergin
Postacı ayağına kadar gelir

Dil bir anlaşma aracıdır. Karşımızdakine, vapurun yüzdüğünü mü anlatmak istiyoruz, **vapur**'la **yüzmek** eyleminin dildeki işaretlerini, **vapur**'la **yüzmek** kelimelerini yan yana getiririz. Bir dilin kelimeleri birer işaret olarak gerçeği gözümüzün önüne getirmekle ödevlidir. Ama bizler konuşurken gerçeği kurcaladığımızı, gözden geçirdiğimizi pek anlamayız. Bir dili kullanmak, kelimelerin bizde uyandırdığı görüntülerin (*) yardımiyle bir şey anlatmak demektir. O şeye anlam diyoruz. Bir sözün anlamı, çoğu zaman o sözün gözümüzün önüne getirdiği görüntüden başka bir şey değildir.

(*) görüntü: **image, hayal.**

Ahmet yürürken düştü sözünde olduğu gibi. Yürürken düşen Ahmet'in görüntüsü bu sözün anlamıdır. **Balık kavağa çıkınca gelirim** dediğimiz zaman gözümüzün önüne gelen görüntüden ikinci bir görüntüye **sana hiç gelmiyeceğim** sözünün görüntüsüne sıçrarız. Bu da onun anlamıdır. Her söz bir görüntü ile karşımıza çıktığına göre her sözün bir anlamı vardır demek yanlış olmaz. Ama biz, sözler arasında bir ayırım yaparız. Bir sözün gözümüzün önüne gelen görüntüsü, olabilecek bir şeyse o söze anlamlı, olmıyacak bir şeyse anlamsız deriz. **Ahmet düştü** sözünün bir anlamı vardır, çünkü Ahmet düşebilir. **Lâmbanın saçları ıslak** sözünün bir anlamı yoktur, çünkü lâmbanın saçı olmaz. Bir kelime sanatı, bu yüzden bir görüntü sanatı olan şiirin sadece olabilecek görüntülere bağlanması istenemiyeceğinden anlamla da bağlı kalması istenemez.

Konuşurken anlamdan da öte bir şey, bir sonuç bizi ilgilendirir. **Ahmet düştü** dendiği zaman, bu sözü anlar anlamaz, onunla bir görüntü, bir anlam olarak değil, bir sonuç olarak ilgileniriz. Artık Ahmet'in sağlık durumunu düşünürüz. Bu yüzden konuşmanın, yani dille işaretleşmenin tadını çoktan yitirmişizdir. Halbuki kelimeleri kullanmak, göz önüne birtakım görüntüler getirmek, gerçekle oynamak, gerçeği kurcalamakla birdir. Kelime bu bakımdan bizi resmin çizgisinden, renginden, musikinin sesinden daha çok gerçeğe yaklaştırır. Ama biz gerçeğe olan ilgimizi de yitirmişizdir. Çünkü gerçeğe alışmışızdır. Gerçeğin gündelik düzenini değiştirmek, yahut başka bir açıdan bakabilmek elimizde olsay-

dı, daha çok ilgi duyardık ona. İşte gerçeğin düzeninde yapamıyacağımız bu değişikliği, kelimelerin konuşma dilindeki gündelik düzeninde yapmak bize bu açıyı sağlayacak, birbirine yabancı sanılan kelimelerin karşılıklı ışığında gerçek unuttuğumuz yüzüyle çıkacaktır karşımıza.

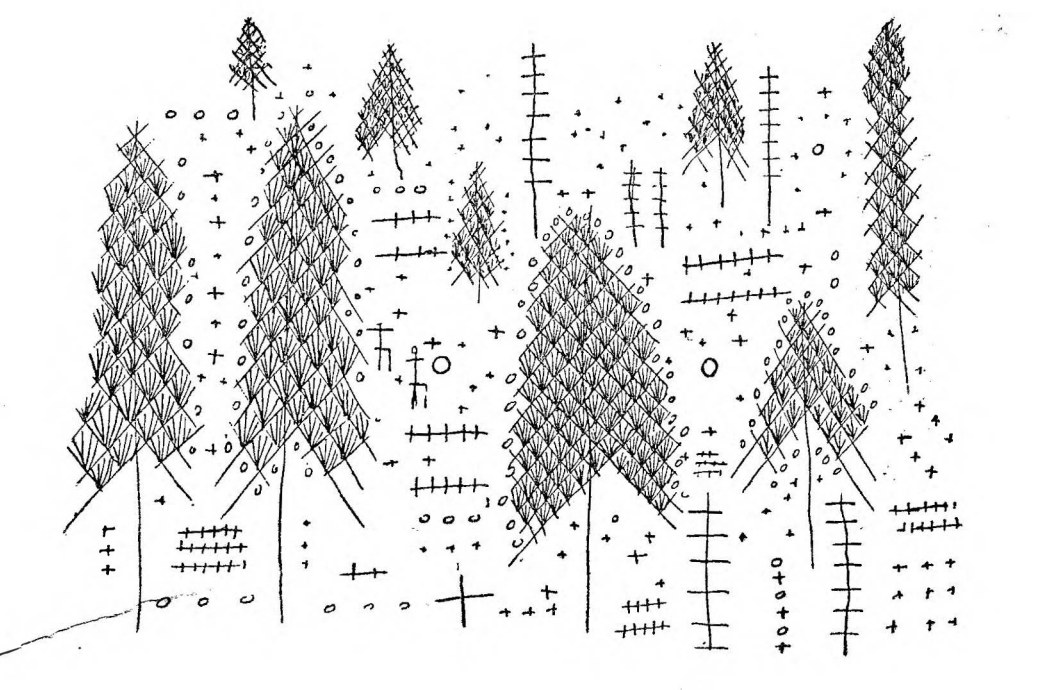
I

Bulutların çıkınında
Mis kokulu güvercinleri gökyüzünün
Çıldırtırlar insan gözlü kedileri
Ay doğar kuyulara yalın ayak
Telgıraf tellerinde gemi leşleri

II

İşte kara dutları güneşin
Papatyaların renkli camları
Başakları evlerin
Kan rengi kız çocukları yelesiz
Lokma lokma ağaçların altında
Tiren yolunda eğri büğrü
Damları doğrayan makas

Gel bulutsuz masalara yaslan
Elimi tut büyüsün
Yüzüme bak çalsın
İçimdeki çalar saat
Dönüş yollarında sarmaş dolaş
Vapurlar geçsin aramızdan

III

Fakir Çocukları gibi tozpembe
Bir bardak su gibi diş diş
Deli otları Istanbul'un

IV

Beş bin metresinde gemilerin
Uzar ellerim ayaklarım
Alev çubuklara bağlı adamlar
Kemik gözlü ufacık
Dönerler fırıldak gibi rüzgârda

V

Kurması biten saatin gecesi
Masanın gölgesinde iki büklüm
Uzar güneş vurdukça yıldızsız
Bakar uçan kuşa sarı aydınlıkta
Elleri az
Gözleri taranmamış

Tutunca insanı bırakmıyan
Alışılmış yollarda
Hendeklere yatırılmış fenerler
Bakınca bizim olan
Düşününce yitirdiğimiz
Rüzgârı bağıra çağıra yanan otların

VI

Raf raf atlara karşı
Güneş kokulu kız
Aslanlara yedirir çocukluğunu
Göğsünü örten kumların
Boyunu aşan sazları içinde

VII

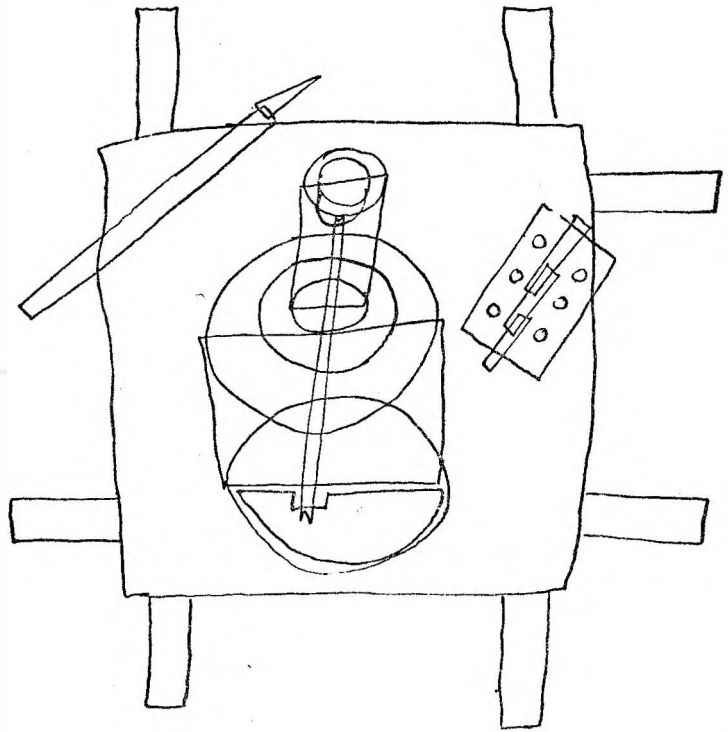
Güzel günlerin sokakları bunlar
Güzel günlerin insanları bunlar
Yoksa ne durulur ne yürünür

VIII

Bir kilim bir masa bir limon
Bir ağaç
Bir çocuk çizgili
Bir kedi içi boş
Bir kulak beşte bir

IX

Döğdükçe karanlığı balık
Uçar gök hafifçe
Eski püskü martılara doğru
Kanar mavi hırkası güneşin
Giyile giyile

X

Güneşimi arılar yedi gecesiz kaldım
Dört köşe taşların üstünde
Denizin çarşısında yeşil zeytin
Balıklar geçti düdük çala çala
Yaşamağa başladım kaldığı yerden
Yosunlu kapıların ardında gizli
İkiz martıları bulmak için

XI

Topal saatçinin odasında
Tahta bacaklı masa
Zavallı hokka kalem
Mavi mürekkebi sevdamızın
El ele süzdüğümüz geceden

XII

Aydınlık gölgesi gibi gelir peşinden
Yarı belinden yukarsı damların üstünde
Elini kaldırsa kırlangıçlar uçar
Dümen suyunda çıplak ağaçların
Erir bakındıkça gözlerinin mumu

Böyledir bu şehrin saatleri
Bu camların yüzdüğü karanlıkta
Sallarım bağırarak mendilimi
Yollar sende başlar sende biter
Açık denize dökülmeden önce

XIII

Dermek için güllerini kilidin
Evlerce odalarca uzakta
Sofasında pirinç karyolanın

Yusufcuk diye bağıran kuşu
Görmek için camı kırık ağaçlarda

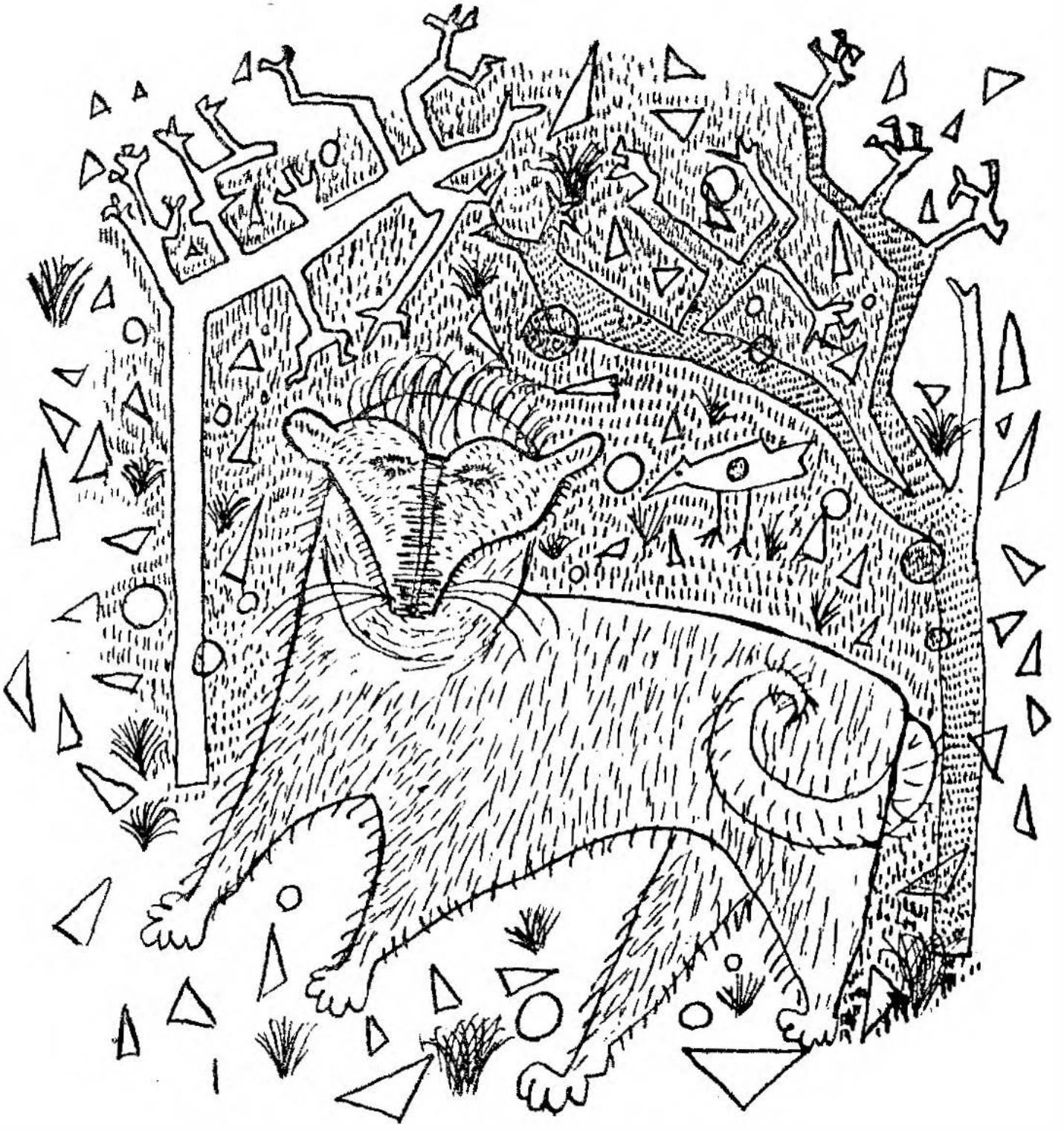
Bekle ki soğanlar salatalar yağsın
Nisan yağmuru yeşersin
Gözü bağlı atlara inat bostanlarda

XIV

Dökülür asmaların kurnasından
Ot saçlı üzüm gözlü
Yeşil papağanların kanı

Çırpınır ölürken cebimde
Sokak tane tane akşamları
Zıpzıptan büyük mahalle

Kurtların gecesi beyaz dişli
Tüyünü tüsünü emdiğim minare

XV

Gökçe konuşuyor martı
Denizce konuşuyor
Vatandaş Türkçe konuş

XVI

Hepsini yak lâmbaların
Yatacakmış gibi
Susadınsa bahçeye çık
Yağmur yağsın bütün gece
Uyu denize benze
Çarşafların değirmeninde undan beyaz

XVII

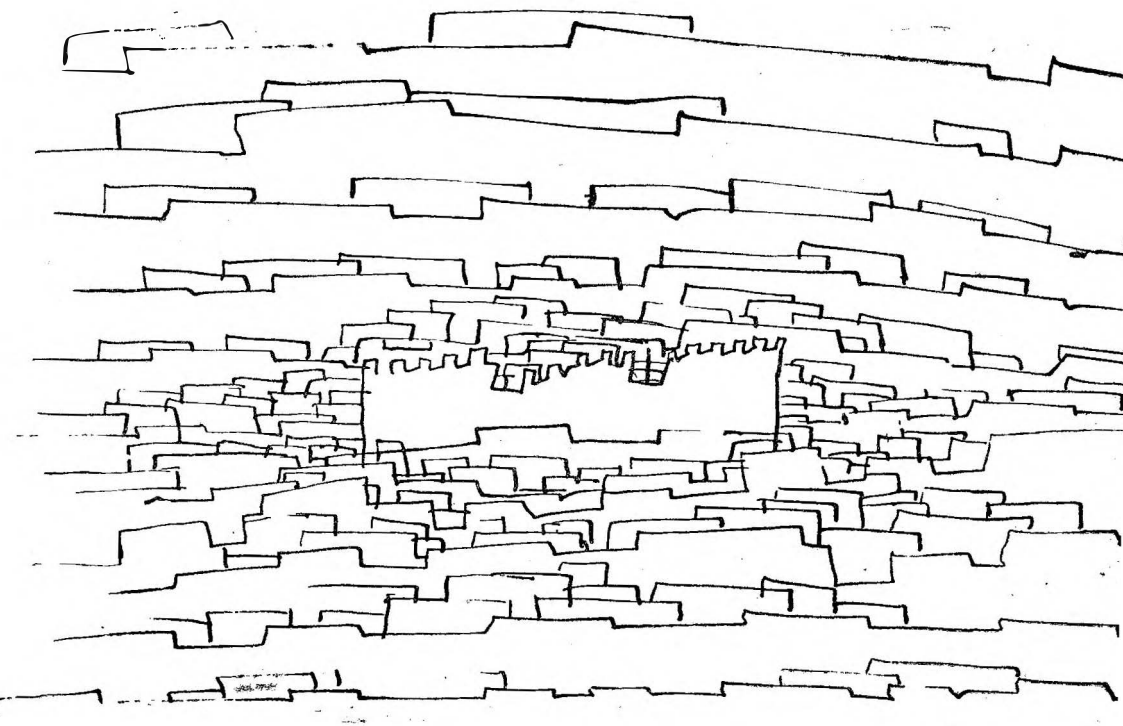
Uykusuz camların kırmızı boynuzlu öküzü ellerimi yaladı mı yem yeşil kesilirim. Alnımın kuşları havalanır. İçim dışım gözle görünmeğe başlar. Başkaları seyrime dalmış ne fayda, ben mühürlerin yalnızlığında erir giderim.

XVIII

Yaslandığın camın ormanı, büyür parmaklarımın ucundaki sevinçle, şehirlerin akar damarlarımdan. Yüzüne gözüne sür yanan lâmbamızın mürekkebini, işte şafak söküyor eşyalardan, kapıların ardında, baş aşağı, korkusuz. Güneş çukurlar açıyor yüzünde. Yum gözlerini yarı yarıya, yağmurun ellerine yağdığını duyacak kadar. Bu takma gök hepimizin.

XIX

Sizi ilk gördüğüm gün sokakta, evlerin yağmuru daha dinmemişti. Havada kiremitler uçuşuyor, duvarlar gürültüyle göçtükçe, sessiz karıncalar yağıyordu üstümüze. Gök gibi, dağ gibi, deniz gibi adsız bir haliniz vardı sizin. Güldünüz bana. Bir insan akrepsiz bunca güzel olabilir.

XX

Duyulmıyan seslerin mavisinde uykucu kanat, öğle üstü, vakitsiz işareti güzel günlerin, keçi ayaklı balıklara inat köpüklerin güneşinde yepyeni, şehir halsiz sokaklariyle, küflü bulutlariyle halatların duvarında faydasız, kolayca param parça.

Gök, susmıyan çıngırak.

XXI

Su gibi akıp giden
Yeşili güneşin
En sahici gül
Demir sıramız denizin ucunda

Kanat çırparak sokak
Kayboluyor damların ardında
Kimin umurunda

XXII

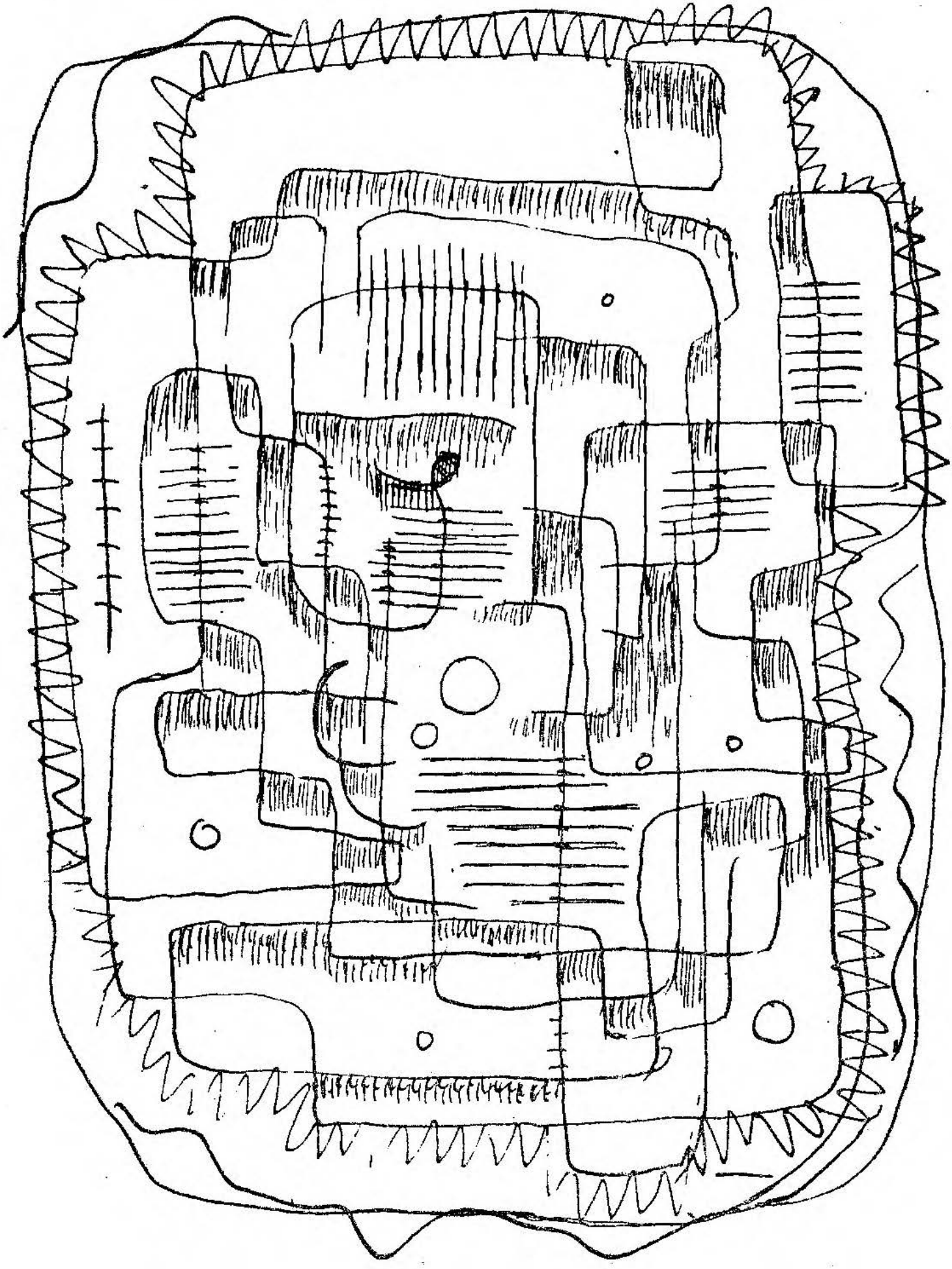
Yarısı gündüz bardağın yarısı gece
Karanfilden küçük
Ay ışığından ince
Çimer akar suyunda düşüncenin
Koşar koşar koşar

XXIII

Ne camların yosunu
Ne rüzgârı şiltelerin
Gün ışığından daha eski
Entarisiyle bir örnek
Bacaklariyle yaşıt
Lâmbalarla param parça
Denize koşuyordu kadın
Kapıda bekleyen gemiye

XXIV

İnsanların da sonrası
Beyazlığı dişlerdeki kutunun
Bizim için bize karşı
Telgıraf telleri kapıların
O tatsız şeytan uçurtması
Taze bulut hışır hışır
Usulca kaybettiğimiz
Unuttuğumuz el duvarın içinde

XXV

Kara kara rüzgâr esti
Gece oldu
Deniz damlardaki yuvasına girdi
Balık şimdi çadırında bir başına

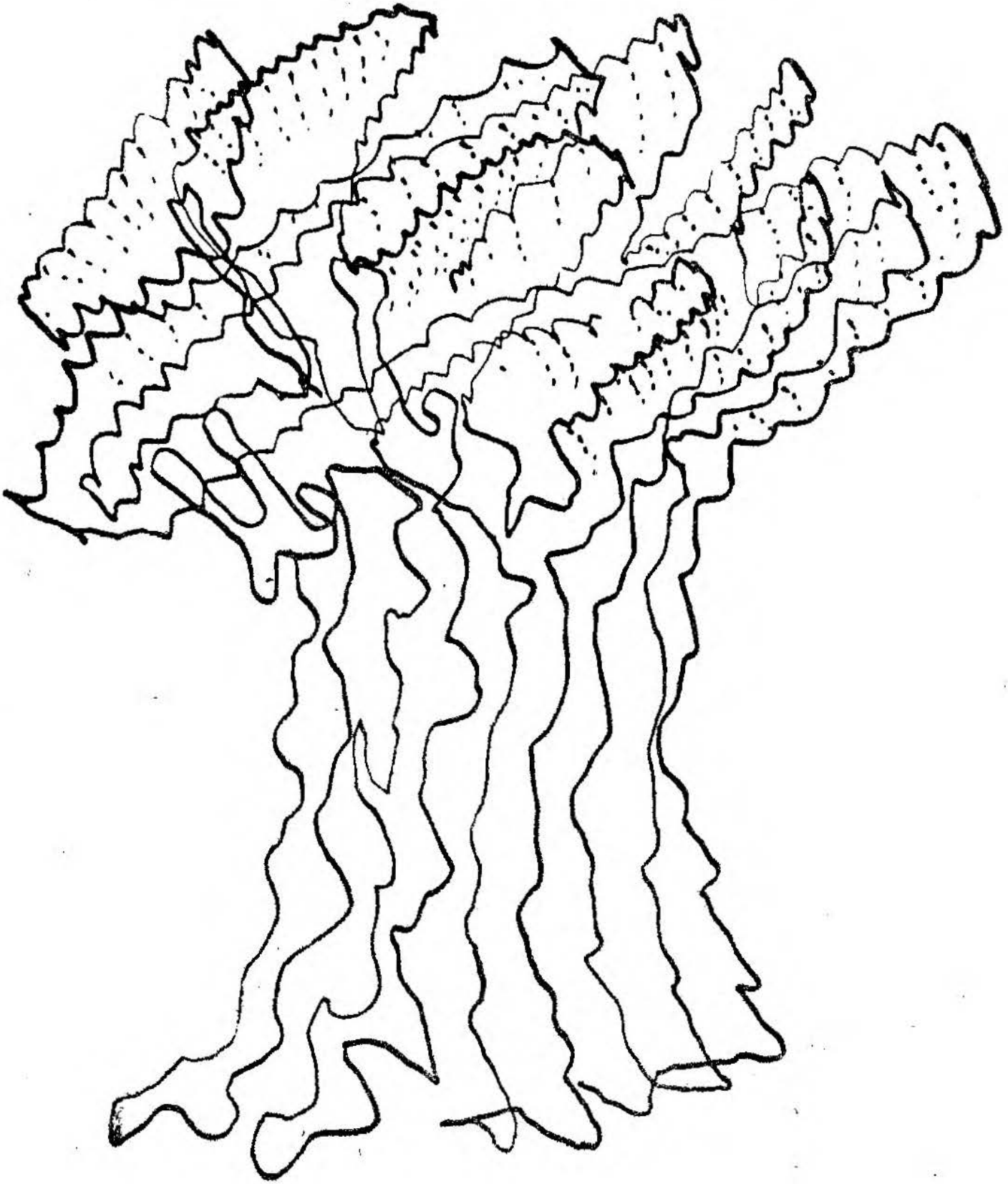
XXVI

Dibi görünen denize bak
Bak
Bak

XXVII

Bacaların da kuşları var
Toplu iğnelerden körpe
Yağmurların evinde
İkiz aynası çocukların

Lâmbaların şiltesinde uyurlar
Ellerinde çitlenbik ağaçları
Şehirler gibi dalgalanır rüzgârda
Uzun saçlı gözleri

XXVIII

Dökülüyor alçıları saçlarının
Omuzlarından param parça kaldırıma
Seller akıyor şarıl şarıl
Eteklerinin camından

Dükkânlar sandal sandal sokakta
Demirli gözlerine
Çırpınıyor martıları tentenin
Yüzlerce parmaklı ellerin
Avuçlarımın güneşli kınında

Bacakların adımların kadar çok
Yaklaş yaklaşabildiğin fenerlere
Emzir yollarda bulduğumuz
Kaldırım taşlarını
Ay ışığında unutulan bebeklere

XXIX

Günler geçiyor baştan kara
Çaresiz duvarında sepetlerin
Hâlâ o gemi hâlâ o balık
Gözlerimden tuttukları
Koca dolaplar gibi hurda
Aydınlıkla sürmeli pencereden

Eski huyları bunlar denizin
Yaslanmak ormana güneşle
Sulara kıl kadar yakın
Işıklı sürahiler içinden
Bütün merdivenlere kapalı
Dönen yuvarlağında elimin

XXX

Eski türkülerdeki evlerde
Beyaz tüylü masa
Şırıltısında kapıların
Açar şişelerini pencerede
Geçer aynalardan aynalara
Bayrağı sıcak somunların

XXXI

Köşe başını tutan leylak kokusu
Yakamı bırak da gideyim

XXXII

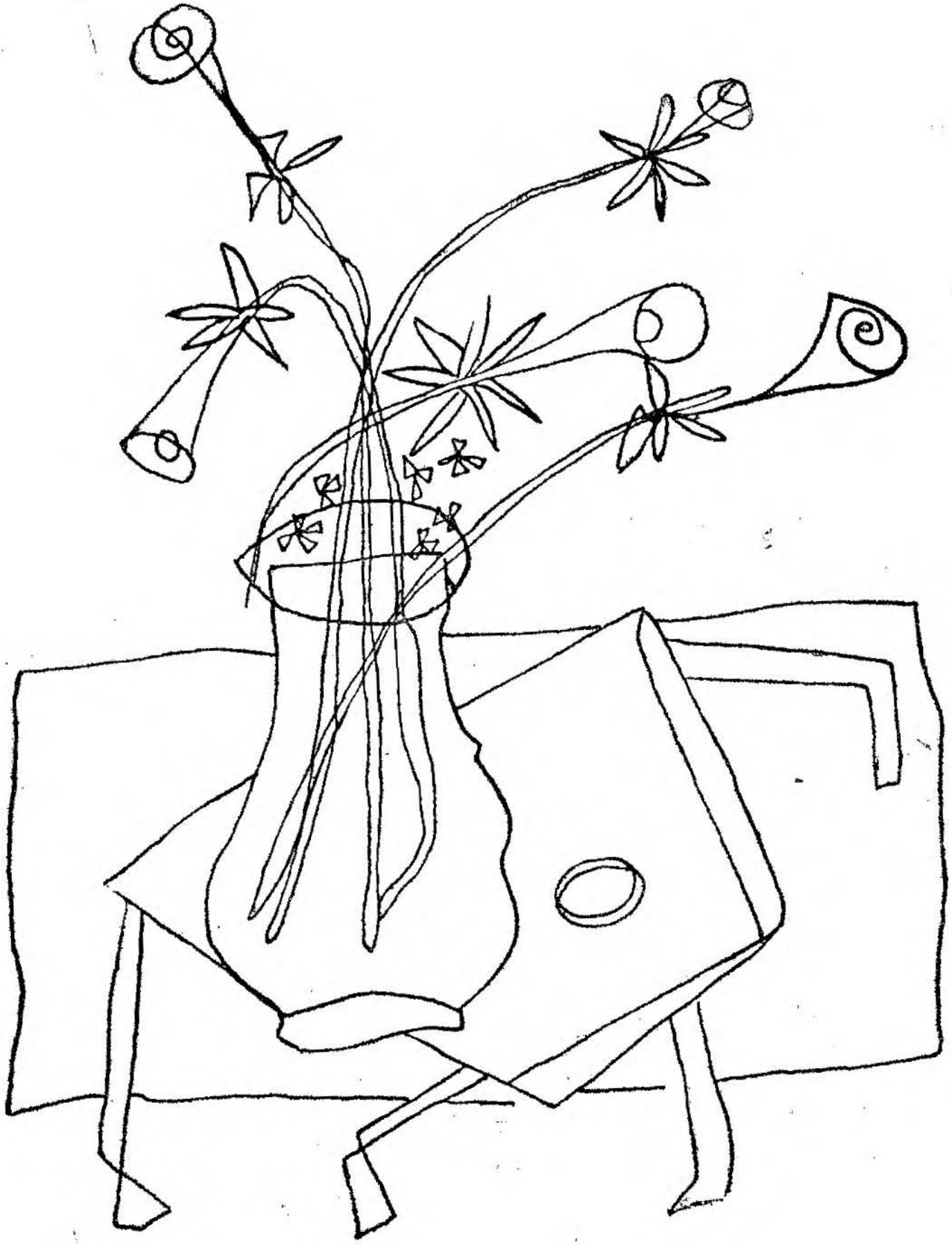
Gecenin gündüze döndüğü yerde ağaçlar daha taze, yollar daha uzun. Ya tuzundan avuçların, ya toprağın bereketi.

Yarın, ak güvercini kılıçların, iki nokta arasında en kısa yol.

Yağmura karşı elim kolum bağlı durmaktansa su içiyorum, gazete okuyorum, denize uzanıyorum pencereden.

Oltanın ucundaki nikel saatin dokuz buçuğu göstermesine bakma! İstavritin tutulması macuncunun zurnasına bağlı.

Eski ellerim kimbilir nerdeler şimdi?

XXXIII

Yıldız doğramacı damın üstünde
Mayhoş zamanların kabuğunu dişler
Güler çocuk basamağında kilitlerin
Yağmurlar boşanır ellerinden
Gözlerime bağlı tarlalara

XXXIV

Günün ağaçla dönen ucundan tut. Aydınlık, düşen taşı gözlerinin. Rüzgâr memelerinden sağdığım sütle ellerim kanlı. Yüzün evlerin aynası. Su, bizden yukarı. Yol, sana doğru gelen.

XXXV

Kolay kafesli mendirek çocuğu
Bir uçtan bir uca yalnız
Tahta yangınları düşünür usanmadan
Anlaşılmaz dalgaların tarlasında
Düşer kalkar taşları boyar

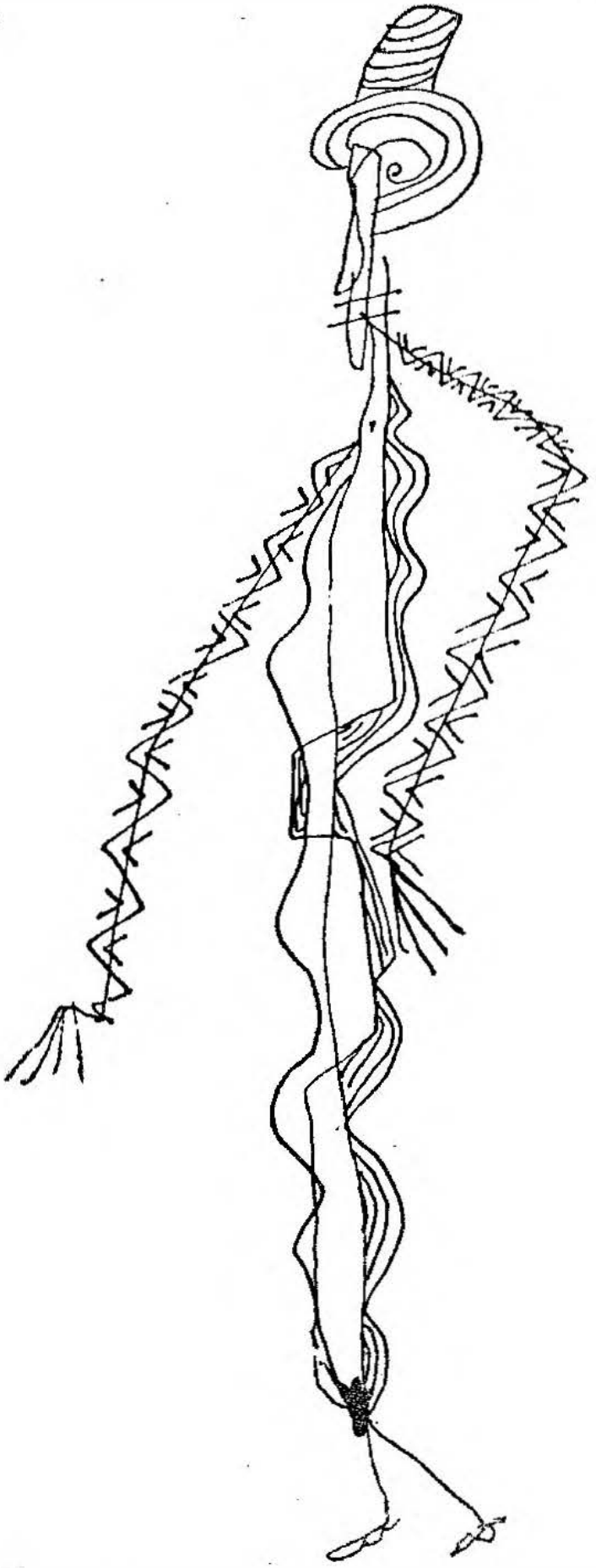
Yandan kuyusunu gecelerin
Yarıklara dolmadan tuza bas
Bir şişe sarkıyor denizden
Bize doğru
Biz sabaha karşı

XXXVI

Uykuların cumbası
Kaşın bakalım
Yürü bakalım kamçıların gecesinde
Hadi bakalım

XXXVII

Parmak gibi insanlar
Gagasız kuşları yalnızlığın
Kutularının içinde

XXXVIII

Ayna kuşlarıdır bunlar
Aynalarda uçarlar
Damların sivrisinde gece vakti
Batar ince güneşi tüy tüy
Lepiska gözlerinin

Düşünmesi bile pis
Yeşilini avuçlarının
Onlar küçük kuşlar nokta gibi

XXXIX

Çıplak ayaklı çamların kedisi
Göründü mü avaz avaz pencerede
Çözülüverir yolların düğümü
Tüter güneş kollu şamdanı
Damalı direklerin
Eski zaman taşlarında abuk sabuk

XL

Yaprağını göstermeden uçan balık
Ne bilsin aynadaki çıngırağı
Ağaçları akşam üstü soframızda
Kolan salıncağından akan suyu
Dağlık taşlık

Bilemez ki denizi gecesi yok
Bilemez ki aydınlığı hani eli
Kanlı yosunlara bürünmüş
Koyunların keçilerin ötesinde
Gözlerini göstermeden uçan balık

XLI

Beyaz mendiller vardı havada
Çalgılı gemiler balkonlarda açık saçık
Bir kız vardı yok gibi öyle güzel
Ne yerde ne gökte belki tuzda
Acısında ekmeğin dilim dilim buğusunda

Kendine göre evlerin damı çatanası
Bacaların şakırtısında akşam akşam
Saksılar sedirler tahtaların güvercini
Otursa kısa çoraplarını çekse dilenmese
Beş çocuk anası el

Eciş büçüş maydanoz bahçeleri
Düğümlü balıkları bekleyişin
Uzun etme iki gözüm biraz da bize uğra
Bu lambanın karpuzu benim işte
Benim işte bu testi
Benim işte bu soysuz sevdaların musluğu

YEDİTEPE

KİTAP YAYINLARI

1 — SAM AMCA (Hikâyeler): Samim Kocagöz. (Resimliyen: Orhan Peker). Tükenmiştir.

2 — **SİVASLI KARINCA** (Şiirler): **Fazıl Hüsnü Dağlarca** (Resimliyen: Nurullah Berk).

3 — **GAR SAATİ** (Hikâyeler): **Umran Nazif.** (Resimliyen: Hayrullah Tiner).

4 — **AŞAĞI YUKARI** (Şiirler): **Oktay Rifat.** (Resimliyen: Füreya Kılıç). (Tükenmiştir).

5 — **EGENİN DİBİ: Halikarnas Balıkçısı.** (Tüenmiştir).

6 — **TELGRAFHANE** (Şiirler): **Melih Cevdet Anday.** (Resimliyen: Bedri Rahmi Eyüboğlu).

7 — **ÇAMAŞIRCININ KIZI** (Hikâyeler): **Orhan Kemal.** (Resimliyen: A. Arad).

8 — **AYRI DÜNYA** (Hikâyeler): **Bekir Sıtkı.** (Resimliyen: Hasan Kavruk).

9 — **BRANDA BEZİ: Nâzım Kurşunlu.** (Piyes).

10 — **ORTALIK** (Şiirler): **Cahit Irgat.** (Resimliyen: Metin Eloğlu).

11 — **GÜNAYDIN YERYÜZÜ** (Şiirler): **İlhan Berk.** (Resimliyen: Fethi Karakaş).

12 — **CESUR DELİKANLI** (Hikâyeler): **William Saroyan.** (Çeviren: Suat Taşer. Resimliyenler: Şadan Bezeyiş. Abdurrahman Öztoprak).

13 — **ATATÜRK'LE KONUŞMALAR: Mustafa Baydar.** (Falih Rıfkı'nın önsözü ile) (İzahlı ikinci baskı).

14 — **BİZANS DEFİNESİ** (Hikâyeler): **Oktay Akbal** (Resimliyen: Fethi Karakaş).
15 — **HALK TÜRKÜLERİ.** Cilt I: **Eflâtun Cem Güney.** (Resimliyen: Bedri Rahmi Eyüboğlu).
16 — **PEMBE KURT** (Hikâyeler): **Kemal Bilbaşar.** (Resimliyen: Nihat Acemi).
17 — **EVLER** (Şiirler): **Behçet Necatigil.** (Resimliyen: Fethi Karakaş).
18 — **EŞREFTEN HİCVİYELER: Cevdet Kudret Solok.** (Resimliyen: Turhan Selçuk). (İzahlı ikinci baskı)
19 — **KASIMPATLARI** (Hikâyeler): **John Steinbeck.** (Çeviren: Memet Fuat. Resimliyen: İhsan İncesu). (Tükenmiştir).
20 — **KUYUDAKİ ZENCİ** (Hikâyeler): **Erskine Caldwell.** (Çeviren: Memet Fuat. Resimliyen: Orhan Peker).
21 — **BATIDAN ŞİİRLER**: (Çevirenler: Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet. Matisse ve Picasso'nun desenleriyle).
22 — **ATEŞ YAKMAK** (Hikâyeler): **Jack London.** (Çeviren: Memet Fuat. Resimliyen: İvi Stangali).
23 — **OM MANİ PADME HUM** (Şiirler): **Asaf Hâlet Çelebi.** (Resimliyenler: Fahrünnisa Zeid, Selim Turan, Arif Kaptan, Fikret Ürgüp).
24 — **KAYBOLAN BACAK** (Hikâyeler): **Karel Çapek.** (Çeviren: Hasan Âli Ediz. Resimliyen: Ferruh Doğan).
25 — **ATATÜRK İÇİN:** (50 Türk şairinin şiir antolojisi).
26 — **ORHAN VELİ İÇİN:** (Basında çıkmış yazılardan seçmeler). (Hazırlayan: **Adnan Veli).**
27 — **TUNADAN ŞİMALE AVRUPA** (Yol yazıları). **Burhan Arpad.**
28 — **ASMALIMESÇİT 74** (Bohem Hayatı): **Fikret Adil.** (İkinci baskı).
29 — **ANADOLU EFSANELERİ: Halikarnas Balıkçısı.** (Resimliyen: Halikarnas Balıkçısı).
30, 31 — **YILAN HİKÂYESİ** (Roman): **Samim Kocagöz.**
32 — **DİRLİK DÜZENLİK:** (Şiirler): **Edip Cansever.** (Resimliyen: Sabri Berkel).

58 — **MUZAFFER TAYYİP USLU** (Hayatı, sanatı, şiirleri): Hazırlıyan: **Necati Cumalı.**
59 — **RÜŞTÜ ONUR** (Hayatı, sanatı, şiirleri): Hazırlıyan: **Salâh Birsel.** Basılıyor.
60 — **KATRAN** (Hikâyeler): **Muzaffer Buyrukçu.**
61 — **ÇELİK YILDIRIM** (Hikâyeler): **Tevfik Kent.**
62, 63 — **SAİT FAİK İÇİN** (Basında çıkmış yazılardan seçmeler).
64 — **ARKA SOKAK** (Hikâyeler). **Orhan Kemal.**
65 — **YANYANA** (Şiirler): **Melih Cevdet Anday.** (Resimleyen: Oktay Günday).
66 — **BİR VARMIŞ, BİR YOKMUŞ** (Türk masalları): **Eflâtun Cem Güney.**
67 — **PERÇEMLİ SOKAK** (Şiirler): **Oktay Rıfat.** (Resimleyen: Rasih Güran).
68 — **VEZİR DÜŞÜ** (Hikâyeler): **Tarık Dursun K.** (Basılıyor).

HER KİTAP ZARİF BİR KARTON
KAPAK İÇİNDE 100 KURUŞ

YEDİ TEPE
İSTANBUL
1950
GAZETESİ ve YAYINLARI

Fiatı 100 Kuruş